

Артур Луньков

МИРОТВОРЧІ КОНТИНГЕНТИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В ОПЕРАЦІЯХ НАТО ТА СНД

У статті висвітлюється співпраця Збройних Сил України та НАТО у миротворчих операціях світу, а також участь перших у миротворчих контингентах СНД, представлених у всіх гарячих точках на пострадянському просторі.

Ключові слова: НАТО, СНД, миротворчий контингент, миротворчі операції, зони конфліктів.

В статье освещается сотрудничество ВСУ и НАТО у миротворческих операциях мира, а также участие первых у миротворческих контингентах СНГ, представленных во всех горячих точках на постсоветском пространстве.

Ключевые слова: НАТО, СНГ, миротворческие контингенты, миротворческие операции, зоны конфликтов.

The article is devoted to collaboration of the Armed Forces of Ukraine and NATO in the peacekeeping operations around the world and also their participation in CIS peacekeeping contingents, represented in post-Soviet hot spots.

Keywords: NATO, CIS, Peacekeeping Contingent, Peacekeeping Operations, Conflict Zones

Керуючись Законом «Про Збройні Сили України» та відповідними постановами Верховної Ради України, українські військовослужбовці з 1992р. постійно беруть участь у миротворчих операціях у багатьох регіонах світу. Миротворча діяльність відповідає національним інтересам України і в сучасних умовах є необхідною для їх забезпечення.

Розглядувана тема знайшла фрагментарне відображення у статтях В. Гудими, С. Затьєва, О. Клименка, І. Козія, І. Коропаткіна, О. Кондратова, Б. Кременецького, Н. Невідомої, В. Нікітюка, О. Романова, В. Шамрая та інших авторів.

У статті здійснена спроба висвітлити діяльність миротворчого контингенту ЗСУ в операціях НАТО та СНД.

Північно-Атлантичний альянс зарекомендував себе активним учасником миротворчої діяльності. До здійснення миротворчих опе-

рацій він активно залучає і країни, які не є членами блоку. НАТО формує партнерські відносини з іншими країнами. Серед них значне місце посідає Україна, яка визнана його ключовим партнером.

Історія співробітництва України з НАТО визначається кількома ключовими віхами. 22-23 лютого 1992 р. відбувся перший візит Генерального секретаря НАТО М. Вернера до Києва, в ході якого Україна була запрошена до участі в Раді Північно-Атлантичного співробітництва (РПАС). З того часу почалися активні контакти і співробітництво. 8 червня 1992 р. Президент України Л. Кравчук здійснив візит до штаб-квартири НАТО у Брюсселі, але широкомасштабним вони стали тільки після підписання Україною 8 лютого 1994 року рамкового документу Програми «Партнерство заради миру» (ПЗМ). 25 травня того ж року Україна передала НАТО свій Презентаційний документ. В ньому були визначені політичні цілі її участі в ПЗМ, заходи, які планувалось здійснити для досягнення останніх, а також сили і засоби, що виділяються Україною для участі в цій програмі [17, с. 56].

Під час липневого самміту керівників держав-членів НАТО у 1997р. в Мадриді була підписана «Хартія про особливе партнерство між НАТО та Україною» [19] У ній країни - члени Альянсу підтвердили свою підтримку суверенітету та незалежності України, її територіальної цілісності, демократичного розвитку, економічного процвітання та статусу без'ядерної держави, а також принципу недоторканості кордонів. Це ключові чинники стабільності та безпеки у Центральній та Східній Європі та на континенті в цілому.

16 грудня 1997р. між НАТО та Україною був підписаний меморандум про домовленість з питань планування на випадок надзвичайних ситуацій та готовності до катастроф [23].

Стосунки, встановлені на сьогоднішній день між Україною і НАТО, є конструктивними і базуються на взаєморозумінні та готовності до співробітництва з питань підтримання миру у проблемних регіонах світу.

У третьому розділі Хартії - «Сфери консультацій та/або співробітництва» - відзначається серед іншого важливість «участі України в операціях, у т.ч. миротворчих» [27, с. 64].

Україна має добрий послужний список участі у співробітництві з НАТО з підтримання миру — з 1995 по 1999р. приблизно 2800 українських миротворців виконували завдання з підтримання миру в місіях IFOR і SFOR у Боснії і Герцеговині, проходячи службу в 240-му спеціальному механізованому батальйоні (штат — 400 осіб) або

у штабах IFOR/SFOR. Щороку протягом 1996-1999рр. уряд України виділяв приблизно \$6-7 млн. на покриття витрат на утримання українських миротворців у колишній Югославії [11, с. 51].

Починаючи з літа 1999р. і до останніх років, більш ніж 2000 українських військовиків отримали досвід співробітництва з НАТО з підтримання миру в Косово. Україна зробила свій внесок у KFOR наданням національної складової українсько-польського батальйону [23], а також аеромобільної роти і окремого інженерно-саперного взводу, які, на прохання бельгійської сторони, увійшли до складу бельгійського батальйону багатонаціональної бригади «Північ». Українсько-польський батальйон замінив у липні 2000р. 37-му окрему спеціальну роту і 14-ий вертолітний загін. Загін повернувся до України навесні 2001р. Цей підрозділ, що нараховував 63 військовослужбовці і 4 вертольоти Мі-8, виконав 6500 польотів на підтримку місії KFOR, здійснивши перевезення понад 2000 т вантажів і 20 тис. осіб, включаючи санітарні перевезення і транспортування керівного складу. Екіпажі продемонстрували відмінні професійні якості і високий рівень безпеки польотів у складних умовах. Цей внесок був життєво необхідним для підвищення оперативних можливостей всієї місії KFOR у той час, коли вертолітні сили KFOR були обмеженими [10, с. 43].

Протягом вересня-жовтня 2001р. Укрполбат 12 разів брав участь в операції «Кордон і пошук». Результатами цієї участі стали: затримання 49 порушників, конфіскація 84 одиниць зброї, 4637 штук боєприпасів, 60 кг вибухових речовин, 7 радіостанцій і різного роду тилового устаткування, що належали незаконним озброєним угрупованням [6].

Успішне виконання цих та інших завдань спонукало Генерального секретаря НАТО Дж.Робертсона заявити: «НАТО й Україна продовжують тісно співпрацювати на Балканах. Наша спільна робота в Косово демонструє, що наше партнерство не лише прогулянки при ясній погоді, спільно ми залишаємося відданими стабільності в Балканському регіоні та іншим питанням регіональної безпеки» [2, с. 28].

Співробітництво між НАТО й Україною на шляху до кращої взаємосумісності дозволило сторонам досягти такого рівня, коли стало можливим проведення безпрецедентних тактичних миротворчих навчань в рамках ПЗМ – «Спільне випробування-2002» (Cooperative Adventure Exchange-2002) у Яворівському центрі підготовки миротворців у жовтні 2002р. Головні цілі навчань — «перевірка боєздатності міжнародних сил швидкого реагування до проведення опе-

рацій з підтримання миру; уточнення спроможності до взаємодії і взаєморозуміння між штабом держав-членів НАТО і партнерів при розгортанні сил» [18].

У цілому, на сьогодні вже можна говорити про окремі уроки, отримані в процесі миротворчої діяльності України з НАТО.

Перший з них — участь у спільних діях із підтримки миру - закладає твердий фундамент для можливої майбутньої участі у подібних акціях як з підтримання миру, так і в бойових операціях. Другий — багатонаціональні військові контингенти з підтримання миру сприяють кращому виконанню поставлених завдань шляхом покращання розуміння і спроможності до взаємодії між державами-членами і партнерами НАТО.

Український і польський досвід довів, що такі підрозділи — це не лише політичні заходи двостороннього й багатостороннього співробітництва високого рівня. Вони могли б стати практичним інструментом підвищення бойової ефективності. Про це заявляли Генеральний секретар НАТО Дж. Робертсон: «Український внесок у спільний українсько-польський миротворчий батальйон є прикладом того, як союзники і партнери можуть працювати разом, щоб протистояти спільним загрозам» [28], а також глави держав і урядів, які брали участь в історичному самміті Комісії Україна-НАТО у Вашингтоні 24 квітня 1999р.: «Ми підкреслили, що багатонаціональні підрозділи з підтримання миру відіграватимуть важливу роль у протидії майбутнім загрозам Європейської безпеки і тому вітаємо та підтримуємо створення спільного українсько-польського батальйону з підтримання миру й інших багатонаціональних підрозділів за участю України» [10, с. 43].

Україна створила разом з Угорщиною, Румунією і Словаччиною багатонаціональний інженерний батальйон «Тиса». Ініціативу його створення висунула Україна у грудні 1998р., а вже найближчого року у Бухаресті українська, румунська й угорська делегації підписали Протокол про порозуміння щодо створення цього формування. У 2000р. Словаччина приєдналася до проекту. Нарешті, 18 грудня 2001р. у Брюсселі міністри оборони України, Румунії і Словаччини підписали Договір «Про створення багатонаціонального інженерного батальйону «Тиса»».

Згідно з договором, Україна і Румунія формують для батальйону по дві роти, Словаччина і Угорщина — по одній. Українська частина батальйону (179 осіб і більше, ніж 60 одиниць інженерного устаткування) уже створена.

Відносно можливої щодо участі України в майбутніх миротворчих операціях НАТО в рамках Хартії «Про особливе партнерство» необхідно відзначити, що за своїм технічним потенціалом і фаховою підготовкою українські підрозділи спроможні діяти в будь-яких кліматичних умовах. Прикладом тому є участь наших підрозділів у наступних миротворчих місіях: Місії ООН у Лівані - 3 окремий інженерний батальйон чисельністю 650 військовослужбовців і 240 одиниць техніки; Місії ООН у Сьєрра-Леоне: 4 окремий ремонтно-відновлювальний батальйон чисельністю 524 військовослужбовця і більш 500 одиниць техніки та 20 окремий вертолітний загін чисельністю 110 чоловік [9]. Але така участь може бути успішною тільки за умови вирішення дуже складного питання для України на цей час – фінансування.

Отже, вищезазначене співробітництво виходить далеко за рамки суто двостороннього формату відносин. Спільна участь у миротворчих операціях світу реалізується через двосторонню кооперацію, відповідно до норм національного права України, її договорів з НАТО. Значна увага тут належить програмі Північно-Атлантичного альянсу «Партнерство заради миру» та участі України у ній. НАТО є не лише партнером України щодо забезпечення її миротворчої діяльності, а й фактором трансформації Збройних Сил України до сучасності, через навчання військовослужбовців у спільних навчальних програмах. Подальший розвиток відносин міністерства оборони України з Альянсом буде вагомим внеском у справу зміцнення миру і стабільності на Європейському континенті, а участь у спільних миротворчих операціях сприятиме інтеграційним прагненням України в НАТО.

Окремим напрямком миротворчої діяльності України слід вважати її участь у здійсненні колективних миротворчих програм країнами СНД. 20 березня 1992 року у Києві на нараді вищих керівників держав-учасниць Співдружності підписана угода про Групи військових спостерігачів і Колективні сили по підтриманню миру в СНД, а 15 травня того ж року в Ташкенті - протоколи про їхній статус і про тимчасовий порядок формування і використання в зонах конфліктів між державами СНД, а також про комплектування, структуру, матеріально-технічне і фінансове забезпечення цих груп і сил. 24 вересня 1993 року була підписана Угода про Колективні сили по підтриманню миру, доповнена документами про статус об'єднаного командування ними і схему фінансування. 19 січня 1996 року підсумком зустрічі вищого керівництва цих країн стала Концепція запобігання і врегулювання конфліктів, Положення про Колективні сили

по підтриманню миру, а також Угода про направлення миротворчих сил до Таджикистану. [20, с. 7].

Питання про проведення миротворчих операцій у межах СНД стало предметом активного обговорення з 1992 р. Прийнято низку документів, що визначають загальний механізм та найважливіші конкретні деталі миротворчих операцій. Їх можна розділити на три основні групи.

До першої відносять положення прийнятого в січні 1993 р. Статуту СНД [25], в якому визначені принципи підходи до вирішення суперечок, засоби запобігання конфліктів між державами-членами Співдружності.

Друга група документів присвячена конкретним питанням формування й активізації діяльності Колективних сил з підтримання миру в СНД. Сюди необхідно віднести і прийняту в січні 1996 р.

Третя група визначає механізм прийняття рішень про проведення конкретних операцій з підтримання миру на території СНД, вона ж включає і документи, що надають можливість регулярно продовжувати строк дії заходів щодо підтримання миру [25].

З усього комплексу документів, що регламентують миротворчу діяльність на територіях держав СНД, Україна підписала 20 травня 1992 р. лише угоду про Групи військових спостерігачів і Колективні сили з підтримання миру (із застереженням: «У кожному конкретному випадку рішення про участь України приймає Верховна Рада України») [22, с. 7] та два протоколи до неї. Така позиція офіційного Києва пояснюється тим, що в межах ОБСЄ існують визнані європейською спільнотою концепція і процедура запобігання, а також врегулювання конфліктів. Тому немає потреби дублювати в межах СНД вже наявні міжнародні норми. Сьогодні уявляється логічним, що створення механізму взаємодії між ОБСЄ та СНД може суттєво змінити позицію як України, так і Російської Федерації стосовно миротворчої діяльності в межах Співдружності.

Недостатня конструктивність у врегулюванні конфліктів на територіях держав-членів СНД є наслідком намагання Російської Федерації створити особливу процедуру їх запобігання та розв'язання конфліктів, що фактично виключає співробітництво з ООН та ОБСЄ у сфері миротворчої діяльності, більше того – веде до звуження матеріальних та інших можливостей ефективного врегулювання конфліктів на теренах СНД [15, с. 37].

У березні 1997 р. Рада голів держав прийняла рішення про створення Комітету СНД з конфліктних ситуацій, яке підписала й українська

сторона. Відразу визначилися різні підходи до його функцій. Для Росії він є спеціальним органом підготовки політико-правових рішень щодо миротворчої діяльності, а також засобом контактів із ОБСЄ та відповідними структурами ООН. Україна та деякі інші держави вважають, що діяльність Комітету повинна мати лише науково-консультативний характер. Комітет поки що практичної діяльності не розпочинав.

У вересні 1997 р. голова ОБСЄ надіслав виконавчому секретарю СНД листа, в якому запропонував Співдружності Незалежних Держав взяти участь в обговоренні та реалізації Платформи європейської безпеки. Мова йшла, зокрема, про умови чинності останньої, а також взаємопов'язаності інститутів, де увагу привертає вступне положення документа: «Відносини ОБСЄ з іншими міжнародними організаціями формально не оформлені (відносини з ООН є щасливим винятком)» [14, с. 142].

Обговорення питання щодо можливої участі в розробці моделі загальноєвропейської безпеки виявило принципові розбіжності в позиціях Російської Федерації, Білорусі та Киргизстану, з одного боку, та України й інших держав – з другого. РФ запропонувала дати позитивну відповідь голові ОБСЄ про готовність СНД до європейського співробітництва як регіональної міжнародної організації [3, с. 10].

Позиція України щодо миротворчості СНД ґрунтується на положеннях заяви Верховної Ради України, зробленої під час ратифікації Угоди про створення Співдружності (відповідно до пункту 3 згаданої заяви, наша країна заперечує надання СНД статусу суб'єкта міжнародного права та перетворення її на регіональну міжнародну організацію). Україна не підписала рішення Ради глав держав щодо забезпечення міжнародного визнання СНД та його статутних органів від 23 грудня 1993 р., а також і наступні рішення з цього питання. За відсутності консенсусу активний діалог між ОБСЄ і Співдружністю щодо моделі європейської безпеки та, зокрема, миротворчої діяльності так і не розпочався [15, с. 9].

Фактично, починаючи з 1993 року, держави Співдружності приступили до спільної миротворчої діяльності, яка до останнього часу вважалася прерогативою ООН і регіональних організацій (відповідно до Глави 8 Статуту ООН) [14, с. 7]. Протягом короткого періоду свого становлення і розвитку миротворча діяльність у СНД наштовхнулася на проблеми, важливість, складність і перспективи рішення яких увесь час змінювалися і які можна умовно об'єднати в три групи.

Перша група проблем викликана відсутністю єдиного, узгодженого погляду держав Співдружності на участь в операціях з підтрим-

ки миру (ОПМ), а також на задачі і напрямки розвитку миротворчості. Не є таємницею, що всі миротворчі операції тут проводяться, за рідкісним винятком, тільки силами Росії. Більшість країн зайняли з цього питання пасивну, вичікувальну позицію. Виняток, та й то з відомими обмовками, можуть складати лише три країни - Узбекистан, Киргизія і Казахстан (про Україну піде мова окремо), які у політичному сенсі підтримують миротворчі зусилля Росії в субрегіоні Середньої Азії, хоча їхня практична участь у проведених операціях є недостатньою.

Така ситуація створює певний дисбаланс у миротворчій діяльності СНД. З одного боку, Росія з багатьох причин змушена активно брати участь в ОПМ на території Співдружності. З іншого боку, держави, які не беруть у них участі, мають можливість зайняти позицію стороннього спостерігача і з критикувати ті, або інші дії Москви в миротворчому процесі. Крім цього, участь в операціях тільки російського контингенту дає привід конфліктуючим сторонам звинувачувати Росію в необ'єктивності.

Друга група проблем носить економічний і організаційно-прикладний характер. Основний вантаж всебічного забезпечення ОПМ лежить на державі, яка надала свій миротворчий контингент. В межах СНД ця проблема практично цілком вирішується зусиллями Росії, яка і без того відчуває економічні труднощі. Наслідком слабкого і недостатнього фінансування операцій може стати їх низька ефективність, відмова деяких країн від участі в ній. Так, зокрема, сталося при проведенні миротворчої операції в Таджикистані, коли протягом 1997-1998 рр. Узбекистан і Киргизія необгрунтовано припинили свою участь в операції, повернувши свої підрозділи у повному складі на батьківщину.

До числа організаційно-прикладних проблем необхідно віднести брак спеціально підготовлених миротворчих підрозділів, що діють на постійній основі, і єдиної системи їхньої підготовки.

Створення такої системи поки що не перейшло в практичну площину. Тим часом, важливість цієї проблеми постійно зростає. Усі армії держав Співдружності мають власні військово-навчальні заклади, формують свої військово-наукові школи, а офіцери багатьох з них проходять навчання або перепідготовку у військово-навчальних закладах країн НАТО.

Третя група проблем миротворчості в СНД обумовлена небажанням ООН брати більш активну участь в операціях на території Співдружності. Основною формальною причиною цього є відмова ООН

надати СНД офіційний статус регіональної організації у відповідності зі статтею VIII Статуту, хоча де-факто його уже надано. Відмова обумовлена багатьма причинами, у тому числі кризою фінансового стану ООН і її відвертим небажанням брати на себе весь вантаж проблем, пов'язаних із врегулюванням конфліктів на території СНД. ООН не була та й зараз не цілком готова до проведення настільки великого числа ОПМ і до такої кількості різних миротворчих задач [15, с. 9 – 10]. Хоча в цілому вона позитивно розглядає зусилля СНД в галузі миротворчої діяльності.

Поряд з цим, існує практика проведення миротворчих операцій на території СНД, коли дві з них здійснювалися Росією на підставі спеціальних договорів з учасниками конфлікту. Це, насамперед, операція в Придністров'ї. Основою для її проведення стала Угода «Про принципи мирного врегулювання збройного конфлікту в Придністровському регіоні Республіки Молдова», укладена вже після припинення вогню 21 липня 1992 р. президентами Росії і Молдови та завізована керівником Придністров'я. Однією із цілей угоди було створення роз'єднувальних сил у зоні збройного конфлікту [21, с. 8].

За подібною схемою розпочиналася і миротворча операція у Південній Осетії. Тут її основою стала «Угода про принципи врегулювання конфлікту в Південній Осетії» від 24 червня 1992 р., яка була підписана президентами Росії і Грузії і завізована керівниками Південної і Північної Осетії. Завдання миротворців полягало у забезпеченні контролю за припиненням вогню, виведенням/розпуском збройних формувань і підтриманням режиму безпеки в зоні конфлікту [4, с.12].

Як можна переконатися, ініціювання обох цих операцій відповідає міжнародним принципам мирного врегулювання протиріч. Адже відповідно до Статуту ООН (ст. 33) сторони повинні вибрати за власним розсудом будь-які засоби для мирного розв'язання конфлікту, одним із яких і є залучення третьої сторони в якості посередника-миротворця. Такий захід рекомендується ОБСЄ у якості обов'язкового. Далі, оскільки знову ж таки у відповідності зі ст.33 Статуту ООН, сторони самостійно ініціюють мирне врегулювання конфлікту і вправі обрати будь-які його методи, то цілком виправданим з точки зору права є і такий їхній захід, коли до складу миротворчих сил з врегулювання рішенням сторін включаються і їхні власні контингенти (як це відбулося у Південній Осетії і в Придністров'ї). Нарешті, обидві російські операції являють собою операції з підтримки миру вже після збройного конфлікту сторін і не містять ні-

яких примусових збройних дій. Тому їхнє проведення правомірне і без санкції Ради Безпеки ООН [7, с. 33; 25].

Миротворча операція в Абхазії формально проводилася за рішенням СНД. Вже після угоди сторін про припинення вогню Рада глав держав 15 квітня 1994 р. прийняла заяву, у якій висловила готовність ввести в зону конфлікту миротворчі сили. На підставі цього 14 травня 1994 р. грузинська й абхазька сторони були підписали угоду про припинення вогню і роз'єднання сил, за якою передбачалося створення зони безпеки з введенням туди миротворчих російських сил. Нарешті, 21 жовтня 1994 р. головами держав-учасниць СНД було прийнято конкретне рішення про розміщення в зоні конфлікту Колективних сил з підтримки миру. Згідно з покладеними на них завданнями, передбачалося роз'єднання збройних формувань конфліктуючих сторін, контроль за озброєннями і створення умов для повернення біженців.

У цій ситуації мирне вирішення конфлікту спиралося як на право регіональної організації (СНД) вживати заходи з підтримки миру в зоні своєї відповідальності (ст. 52 Статуту ООН), так і на право конфліктуючих сторін вирішувати їхні суперечки шляхом звернення до регіональних органів (ст. 33 Статуту). Відсутність примусових військових дій з боку миротворців не вимагала і санкцій Ради Безпеки ООН [24, с. 3].

Операція СНД у Таджикистані була розпочата на підставі таких актів. 22 січня 1993 р. головами держав СНД було прийняте політичне рішення про підтримку прохання його уряду ввести в країну Колективні миротворчі сили (КМС) і надати гуманітарну допомогу. 24 вересня того ж року були підписані документи стосовно їхнього формування і функціонування. 15 квітня 1994 р. на додаток до цього було схвалене рішення про терміни їх перебування, склад та завдання у цій країні. Серед завдань КМС визначалися: сприяння нормалізації обстановки на таджико-афганському кордоні, створення умов для діалогу між сторонами і забезпечення доставки гуманітарної допомоги [4, с. 14].

Як відомо, саме ОПМ у Таджикистані стала об'єктом найбільш активної критики через те, що вона була розпочата на односторонній запит його уряду, без запиту з боку опозиції. Але в даному випадку потрібно враховувати особливість цієї операції, яка полягала в тому (і це було зафіксовано в документах СНД), що Таджикистан виступав не в якості однієї із сторін *de facto* міждержавного конфлікту (який насправді відбувався між визнаною державою і практично

створеним сепаратистським утворенням, як це мало місце в Абхазії, Південній Осетії і Придністров'ї), а в якості «приймаючої держави» [5, с. 37]. Хоча КМС направлялися в Таджикистан для врегулювання внутрішнього конфлікту, проте їх діяльність там мала велике міжнародне значення, оскільки сам конфлікт представляв серйозну загрозу безпеці в регіоні. У цьому сенсі операція в цій країні подібна до операції «Світанок», яка була проведена в 1997 році в Албанії, куди миротворчі сили були введені на прохання тільки її уряду для запобігання громадянського хаосу.

Усі чотири миротворчі операції в СНД, організовані Росією або Співдружністю самостійно, без санкції ООН, не є відхиленням від норм міжнародного права. Саме в цьому ключі була витримана і спільна заява МЗС і МО Росії в 1994 р. у відповідь на хвилю критики. Характерно, що ні ООН, ні ОБСЄ не прийняли рішень про направлення власних миротворчих сил у зони цих конфліктів, і до жодного з них РБ ООН не застосувала визначення акту агресії або рівнозначної дії, що було б сигналом до силового міжнародного втручання під егідою ООН. Навпаки, вищим керівництвом ООН була дана висока оцінка миротворчої діяльності Росії і СНД. Тодішній Генеральний секретар ООН Б. Бутрос Галі під час свого візиту до Москви в травні 1996 року, виступаючи в Раді глав держав СНД, підкреслив: «Винятково цінна роль, яку відіграє СНД в галузі підтримки миру і миротворчості в ряді зон конфліктів на території вашої Організації, була неодноразово із задоволенням і належним способом відзначена членами РБ ООН. Тому, користуючись випадком, від імені міжнародного співтовариства висловлюю мою глибоку вдячність за матеріальні і дипломатичні зусилля СНД у встановленні і підтримці регіонального миру і безпеки, що продовжуються». [16, с. 243].

Комітет СНД з конфліктних ситуацій став ініціатором створення механізму взаємодії його з відповідними європейськими структурами в питаннях безпеки. Ці заходи сприяють гармонізації миротворчих зусиль Російської Федерації, України, інших держав-членів СНД, а також усієї європейської спільноти [8, с. 21].

Отже, на сучасному етапі функціонування міжнародних відносин СНД є однією з структур, яка реалізовує ряд миротворчих операцій, зокрема на пострадянському просторі, відповідно до Статуту СНД, внутрішніх актів її членів, двосторонніх договорів у рамках Співдружності. Проте ця позиція не має значної підтримки в Україні, зокрема через євроатлантичний напрямок її зовнішньої політики, існуючого ряду проблем у рамках СНД та розуміння останньої,

як механізму зовнішньої політики Росії. Водночас в минуле десятиліття ЗСУ активно долучалась до миротворчої діяльності Співдружності, зокрема через участь у миротворчих контингентах СНД, представлених у всіх гарячих точках на пострадянському просторі.

Джерела та література:

1. Бук Т. Україна є ключовою країною для Європи / Т. Бук // Наша газета. — 2004. — № 22 (263). — С. 2.
2. Гайдуков Л. Терешенко С. Річ, на якій економити не можна. НАТО: від образу ворога до порозуміння та співробітництва / Л. Гайдуков, С. Терешенко // Політика і час. — 2005. — № 7. — С. 14 – 28.
3. Гриднев В. П., Крюшин Н. Г., Родин В. А. Об идеологии разделительных линий в Европе: история и современность / В. П. Гриднев, Н. Г. Крюшин, В. А. Родин // Военная мысль. — 1998. — № 5. — С. 6 – 13.
4. Грищенко К. І. В ім'я запобігання війнам // К. І. Грищенко // Політика і час. — 1998. — № 5. — С. 7 – 15.
5. Грищенко К. І. В ім'я запобігання війни // К. І. Грищенко // Політика і час. — 1998. — № 6. — С. 36 – 42.
6. Гудим В. Досвід України в миротворчій операції КФОР та участі в програмі «Партнерство заради миру» [Електронний ресурс] / В. Гудим // Режим доступу — <http://www.niss.gov.ua/>.
7. Дзьобань О., Панфілов О. Воєнний фундамент європейської безпеки / О. Дзьобань, О. Панфілов // Політика і час. — 2003. — № 9. — С. 30 -39.
8. Затинайко О. Збройні Сили України – головний фактор незалежності держави / О. Затинайко // Військо України. — 1997. — № 9. — С. 20 – 22.
9. Карновале М. Стан та перспективи українсько-натівських відносин [Електронний ресурс] / М. Карновале // Режим доступу — <http://www.niss.gov.ua/>.
10. Козій І. Роль співпраці Збройних Сил України і НАТО в реалізації євроатлантичного курсу країни / І. Козій // Економічний часопис – XXI. Науковий журнал. — 2006. — № 1. — С. 42 -43.
11. Кондратов С. Діяльність НАТО щодо зниження загроз ядерного тероризму та ядерного розповсюдження в контексті співробітництва з Україною / С. Кондратов // Україна – НАТО. — 2007. — № 5 (21). — С. 49 – 59.
12. Кременецький Б. Пліч-о-пліч під проводом НАТО // Військо України. — 2007. — С. 10 – 13.
13. 46. Кисилев А. К. К теории и практике миротворческих операций ООН [Електронний ресурс] / А. К. Кисилев // Режим доступу — <http://www.ptc.h10.ru/>.
14. Клименко О. П. Миротворча діяльність українського війська. Перше десятиліття / О. П. Клименко — К.: Неопалима купина, 2004. — 224 с.

15. Лисицин Е. Проблеми європейської безпеки / Е. Лисицин // Військо України. — 1994. — № 1. — С. 8 — 12.

16. Мельник О. Міжнародна миротворча діяльність України, впровадж 1992 – 2005 років / О. Мельник // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. — К.: НАДУ, 2005. — С. 448 – 450.

17. Невідома Н. Співпраця заради безпеки / Н. Невідома // Україна – НАТО. — 2004. — № 4. — С. 56 -62.

18. Нікітюк В. Відносини Україна – НАТО: пріоритети та перспективи [Електронний ресурс] / В. Нікітюк // Режим доступу — <http://www.niss.gov.ua/>.

19. Ординович А. Співробітництво Збройних сил України з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) в рамках імплементації Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО: військовий вимір [Електронний ресурс] / А. Ординович // Режим доступу — <http://www.ji.lviv.ua/>.

20. Пальчук М. Проблеми міжнародної безпеки і миротворчі операції / М. Пальчук // Військо України. — 1998. — № 3. — С. 6 -8.

21. Печоріна Н. Військові, які несуть мир / Н. Печоріна // Урядовий кур'єр. — 2002. — 12 липня. — С. 8.

22. Радиш Я., Мельник О., Андрієнко О. Миротворчі операції як елемент національної безпеки / Я. Радиш, О. Мельник, О. Андрієнко // Управління сучасним містом. — 2004. — № 10. — С. 3 – 9.

23. Ромаскевич С. М. Аналітична довідка — «Відносини Україна – НАТО» [Електронний ресурс] / С. М. Ромаскевич // Режим – доступу — <http://cwppb.org.ua/>.

24. Солодкий С. Порушення правил призвело до трагедії / С. Солодкий // День. — 2003. — 2 жовтня. — С. 3.

25. Статут СНД від 08.01.1993 р. [Електронний ресурс] // Режим – доступу — <http://uazakon.com/>.

26. Україна і утвердження незалежної держави (1991 – 2001) / За ред. В.М. Литвина. — К.: «Альтернатива», 2001. — 704 с.

27. Чекан Т. Україна – НАТО: проблема світового вибору / Т. Чекан // Демократична Україна. — 2006. — № 48. — С. 63 -69.

28. Kempa A. Współpraca NATO-Ukraina [Zasob elektrony] / A. Kempa // Wiadomości na stronie — <http://www.wojsko-polskie.pl/>.